

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 5116-11-12 בית הארחה וגן אירועים יד השמונה נ' יעקבוביץ' ואח'

לפני כבוד השופט משה יועד הכהן

המערערת בית הארחה וגן אירועים יד השמונה
ע"י ב"כ עוה"ד מיכאל דקר ושרה וינברג

-נגד-

המשיבות 1. טל יעקבוביץ'
2. יעל בירן
ע"י ב"כ עו"ד עירא הדר

פסק-דין

1. ערעור על החלטת בית משפט השלום בירושלים (כב' השופטת ד' פיינשטיין) מיום 3.09.12 בת"א 5901/09, במסגרתו חייב בית המשפט את המערערת בפיצויים בסך של 60,000 ₪ לטובת המשיבות בתוספת הוצאות ושכ"ט עו"ד בסך של 15,000 ₪, בגין סירובה של המערערת לאפשר למשיבות, שהינן בנות זוג, לקיים בגן האירועים שבשטחה מסיבת חתונה לאחר נישואיהן הפורמאליים בלונדון (להלן: "האירוע"). בית משפט קמא קבע כי מעשי המערערת עומדות בניגוד להוראת סעיף 3(א)(5) לחוק מניעת הטרדה מינית, תשנ"ח-1998 (להלן: "החוק למניעת הטרדה"), והם מהווים הפליה אסורה בהתאם להוראות חוק איסור הפליה במוצרים בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א 2000 (להלן: "חוק איסור הפליה").

הרקע לתובענה ופסק דינו של בית משפט קמא

2. העובדות בתיק זה לא היו שנויות במחלוקת, ולפיהן המערערת סירבה לקיים את האירוע בשל היות המשיבות לסביות. טענת המערערת הייתה כי היא הייתה רשאי לסרב לקיים את האירוע בשל אמונתם הדתית של בעליה - חברי מושב יד השמונה, שהינם ברובם הגדול יהודיים משיחיים המבססים אמונתם על מרכיבים יהודיים ונוצרים - אוונגליסטים שבמרכזם התייחסות הן אל התנ"ך והן אל הברית החדשה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 5116-11-12 בית הארחה וגן אירועים יד השמונה נ' יעקבוביץ' ואח'

כדבר אלוהים, כהגדרתם. המערערת טענה כי מעשיהם של זוגות אלו מנוגד לתנ"ך ולאמור בברית החדשה, וחופש הדת והפולחן מאפשרים לה להימנע מלערוך אירועים שאינם עולים בקנה אחד עם אמונתה, בחזריה.

3. בפסק דינו עמד בית המשפט על הזכות החוקתית לשוויון העומדת בבסיס האיסור על הפליה מחמת נטייה מינית, אל מול הזכות החוקתית לחופש הדת והפולחן, כשלדבריו, במסגרת חוק איסור הפליה קבע המחוקק את נקודת האיזון בין עקרון השוויון לבין חופש הדת.

4. בית משפט קבע כי אולם האירועים של המערערת בא בגדר "מקום ציבורי" כהגדרתו בסעיף 2 לחוק איסור הפליה בשל היותו מיועד לשימוש כלל הציבור, והואיל והמערערת הודתה כי סירבה לערוך את האירוע בשל נטייתן המינית, עליה הנטל להוכיח כי התקיימו במקרה זה החריגים הקבועים בחוק איסור הפליה, והיא לא הצליחה להרימו.

5. בית המשפט דחה את טענת המערערת כי אמונת בעליה אינה מאפשרת קיום אירוע מעין זה ולפיכך מתקיים החריג שבסעיף 3(ד)(1), לפיו אין רואים הפליה כאשר הדבר מתחייב מאופיו או ממהותו של המוצר, השירות הציבורי או המקום הציבורי. בית המשפט ציין כי פירושו של סעיף זה צריך להיות על דרך הצמצום בשל פגיעתו בעקרון השוויון, ומקרה זה אינו בא בגדריו. בית ההארכה אינו מקום דתי המעניק שירותי דת, והדת אינה מגדירה את אופיו ומהותו של המקום. זאת, בשל כך שהמערערת מקיימת אירועים של בני כל הדתות, בכלל זה אירועים בעלי אופי חילוני מובהק. עוד ציין, כי בית התפילה של תושבי יד השמונה מופרד לחלוטין מבית ההארכה, שהינו עסק תיירותי חילוני, הנטול כל זיקה לדת. המערערת אף אינה מציינת בפרסומיה כי מדובר במקום בעל מאפיינים דתיים ייחודיים.

6. בנסיבות אלו קבע בית המשפט כי המערערת הפלתה הפליה אסורה ואין בטענותיה שחיובה לקיים אירועים מעין אלו יחייב אותה לסגור את המקום, כדי להתיר את ההפליה. כן דחה את טענותיה כי מדובר בתביעה תיאורטית ומניפולטיבית.

7. משהגיע לכאן, ציין בית המשפט כי דיונו באשר לחוק למניעת הטרדה הוא למעלה מן הצורך. לגופו של עניין קבע, כי סירובה של המערערת, כפי שנמסרה למשיבות לקיים

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 5116-11-12 בית הארחה וגן אירועים יד השמונה נ' יעקבוביץ' ואח'

את האירוע בשל היותן לסביות, השפיל וביזה אותן על בסיס נטייה מינית. האמירה כי איננו עורכים אירועים "מסוג זה" מעידה על רתיעה, פגיעה ביוזי והשפלה. בכך הפרה המערערת את הוראות סעיף 3(א)(5) לחוק למניעת הטרדה.

8. באשר לגובה הפיצוי דחה בית משפט קמא את טענת המשיבות כי הן זכאיות לכפל פיצוי מכוח כל אחד מהחוקים שהופרו על ידי המערערת, והוא אמד את נזקן בסך של 30,000 ₪ לכל אחת מהן, בין היתר בשל תכליתם של החוק למניעת הטרדה וחוק איסור הפליה להחזרת הנפגע למצב עובר לפגיעה וחינוכו של הציבור לערך השוויון וכבוד האדם.

עיקר טענות המערערת

9. בערעורה טענה המערערת בהרחבה כנגד קביעת בית משפט קמא שהיא הטרדה מינית את המשיבות, וציינה כי לא זו בלבד שהיא לא חפצה לבזות או להשפיל את המשיבות, אלא שלא ניתן לומר כי הבעת עמדה לגיטימית בצורה מנומסת בכל הנוגע לציורי קטגורי אלוהי עליון, המבוסס על פרשנות פונדמנטליסטית ואורתודוקסית של כתבי הקודש; התנייך והברית החדשה, מהווה הטרדה מינית כמשמעותו בחוק ההטרדה. לדבריה, פסק הדין של בית משפט קמא פוגע בצורה בלתי מידתית בזכות המערערת לחופש ביטוי, חופש עיסוק וחופש דת ומצפון, והוא למעשה קובע כי ההטרדה המינית נובעת מהאמונה הדתית של מייסדי המושב וחבריו, ומאמונותיה הדתיות של המערערת בנוגע לנישואין מסורתיים, ועצם הסקרמנט הקדוש, מבחינתה, בדבר נישואין מסורתיים בין גבר ואישה בלבד, סקרמנט אשר עומד בתוקפו מקדמת דנא.

10. ואולם בסופו של יום, חרף טענותיהם הרבות של הצדדים באשר לחיובה של המערערת בפיצויים על בסיס הוראות החוק למניעת הטרדה, בדיון שהתקיים ביום 13.10.3, הסכימו הצדדים כי קביעותיו של בית משפט קמא בעניין חוק זה נאמרו למעלה מן הצורך ועל כן הכרעתו של בית משפט זה תהיה רק לגבי טענות המערערת כנגד חיובה לפי החוק לאיסור הפליה. עם זאת, הוסכם כי הצדדים יוכלו לטעון בהתייחס לגובה הפיצוי שנפסק, האם סכומו הושפע מן הקביעה שהמערערת הפרה את הוראות החוק למניעת הטרדה, אם לאו. יצוין כי בתחילה טענו המשיבות כי עניין זה הועלה לראשונה אך במסגרת עיקרי הטיעון, ואולם בהחלטה מיום 17.09.13

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 5116-11-12 בית הארחה וגן אירועים יד השמונה נ' יעקבוביץ' ואח'

נקבע כי אין מדובר בהרחבת חזית, שכן עניין איסור ההפליה הוזכר מספר פעמים בכתב הערעור והטענות שהובאו בעיקרי הטיעון הן בגדר הרחבה וחידוד לטענות שהובאו על ידי המערערת בכתב הערעור.

11. בעניין חוק איסור הפליה ציינה המערערת כי היא אינה חולקת על העקרון אותו התווה בית משפט קמא באשר לצמצום תחולת סעיף 3(ד)(1) לחוק איסור הפליה וכי ככלל באיזון שבין חופש הדת של המערערת לבין זכות השוויון של המשיבות, תגבר הזכות לשוויון של המשיבות, למעט מקרים חריגים, שמקרה זה בא בכללם. זאת משום שבמקרה זה החלטת המערערת שלא לקיים אירוע חתונה חד מינית בשטחה, מתחייבת מאופיו של המוצר המבוקש – אירוע חתונה, וזאת מאחר ומדובר במוצר אשר מנוגד לעקרונות הליבה הדתיים, ולסקרמנט דתי מקודש עבור חברי המערערת, יהודים משיחיים ונוצרים אוונגליים פרוטסטנטים, ובשונה ממוצרים אחרים שיימכרו ברצון על ידי המערערת כל מי שיחפוץ בהם ובכלל זה חברי הקהילה ההומו-לסבית בישראל, ללא הבדל גזע, דת ומין. לדברי המערערת, השמעת הביטוי "מסוג זה" על ידי נציגת המערערת חוסה, בנסיבותיו הספציפיות של העניין, בצלו של חופש הביטוי, ואיזון ראוי בין זכותה החוקתית של המערערת להביע את עקרונות אמונתה היסודיים, אל מול הפגיעה שנגרמה, בלית ברירה, למשיבות משמיעת עמדות אלו – גוברת זכות המערערת לחופש ביטוי והבעת דעתה.

12. על כל אלו המערערת טענה גם כנגד גובה הפיצויים שנפסקו. לדבריה, הפיצוי שפסק בית משפט קמא אינו מידתי ביחס ל"נזק" הזעום שנגרם למשיבות, שמצאו בסופו של יום, מקום חלופי בקרבת מקום. בעניין זה הצביעה המערערת על מקרים חמורים יותר לשיטתה, בהם נפסקו סכומים נמוכים בהרבה.

עיקר טענות המשיבות

13. המשיבות מצדן, סמכו טענותיהן על פסק דינו של בית משפט קמא. לטענתן, טענת המערערת כי השקפתם הדתית של תושבי יד השמונה לגבי מוסד הנישואים "מנעה" ממנה לערוך את מסיבת החתונה של המשיבות, נדחתה על ידי בית המשפט שקבע כי דתם של תושבי יד השמונה אינה מגדירה את אופי המערערת, וכי מדובר בעסק חילוני, העורך שלל חתונות הנוגדות את הלכות הדת, לרבות חתונות חילוניות, מעורבות וערביות.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 5116-11-12 בית הארחה וגן אירועים יד השמונה נ' יעקבוביץ' ואח'

14. המשיבות הוסיפו כי הן כלל לא ביקשו לערוך אצל המערערת טקס חתונה - אותו ערכו בלונדון - אלא רק מסיבת חתונה. אירוע סולידי בצהרי היום, נטול סממנים של טקס חתונה הכולל רק ברכות משפחתיות, הופעת ילדי המשפחה, סרטון על טקס החתונה בלונדון וסעודה חגיגית, אלא שהמערערת, שנחושה להדיר לסביות, כלל לא טרחה אפילו לברר את אופי האירוע שהמשיבות ביקשו לקיים. למעשה נטען, המערערת משתמשת בדתם של תושבי הישוב כעלה תאנה להצדקת יחסה המחפיר למשיבות, כשהאבחנה שהיא עורכת אינה על רקע נטייה דתית אלא על רקע נטייה מינית. לא השקפה דתית לגבי מוסד הנישואים גרמה לה לסלקן ולבזות את המשיבות, אלא השקפה הומופובית גרידא. לדברי המשיבות, דבר לא מונע מתושבי יד השמונה להמשיך להחזיק באמונתם הייחודית ולקיים את מצוות דתם, והם אף רשאים להמשיך לראות באורח החיים ההומו-לסבי תועבה. אולם, במסגרת העסק הציבורי-חילוני שמנוהל על ידם, עליהם לכבד את הוראות החוק ולא להפלות ולבזות את המבקשים לקיים בו אירועים, על בסיס נטייה מינית. המשיבות הוסיפו כי גם אם עומדת למערערת זכות כלשהי המבוססת על דת ואמונה, הרי שבנסיבות המקרה, זכות זו קורסת אל מול זכויותיהן החוקתיות של המשיבות.

15. המשיבות גם הצביעו על כך שהמערערת טענה פעם אחר פעם כי היא רואה בתופעת ההומואים והלסביות תופעה שאין חמורה ממנה הן מההיבט הדתי, הן מההיבט החברתי והם מההיבט הכללי יקומי וקיומי, כפי שציינה בכתב הגנתה בבית משפט קמא. בעניין זה הפנו לתצהירה של הגב' איילת רונן, מזכירת היישוב יד השמונה, שהוגש מטעם המערערת ובו ציינה כי "ארגון של הומו לסבי לא יכירנו מקומו בבית ההארחה של היישוב גם לא לעניין קיום יום עיון גרידא ולו אפילו שלא בנושאי הומו לסביות אלא אפילו בנושאים שאינם קשורים דווקא בהם אלא בנושאים כלליים לגמרי. עצם היות הארגון הומו לסבי לא יוכל לשכור אף לא חדר הרצאות ביישוב". לדברי המשיבות, אין ספק כי מדובר בהתייחסות מבזה ומשפילה כלפי בן/בת אנוש והקבוצה אליה הוא משתייך. סילוק המשיבות בבזות פנים מאולם השמחות של המערערת אך בשל נטייתן המינית, גם אם הדבר נעשה באמצעות המילים "מסוג זה", בהתייחס אליהן ואל מסיבתן, אינן מקהות את הביזוי וההשפלה שחוו.

16. באשר לחיוב המערערת לפי החוק לאיסור הפליה נטען כי ברור לחלוטין כי קיום האירוע הוא בגדר "מוצר", מה גם שהחוק אוסר הפליה הן בהספקת מוצר והן במתן

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 5116-11-12 בית הארחה וגן אירועים יד השמונה נ' יעקבוביץ' ואח'

שירות. טענת המערערת כי תמכור "מוצרים" אחרים לקהילה הגאה אינה עולה בקנה אחד עם הצהרותיה, הן בכתב הגנתה והן בתצהירה של הגב' רונן, על סירובה הגורף לארח הומואים ולסביות או ליטול מכספם. גם הטענה כי האירוע נוגד את "עקרונות הליבה" הדתיים של חברי היישוב אין בה ממש, שכן בית המשפט קבע שלמערערת אין זיקה לדת, הן משום שהיא עורכת מסיבות אחרות המנוגדות לדת, הן משום שלא הראתה כי הדת אוסרת מתן שירות ללסביות, והן משום שלא הוכיחה קשר הכרחי בין דת להומופוביה.

17. באשר לגובה הפיצוי טענו המשיבות כי לאור נסיבות המקרה ולאור עוצמת האפליה, הביזוי וההשפלה שנגרמו להן, סכום הפיצוי שנפסק, בסך של 30,000 ₪ בלבד לכל אחת מהן, הינו על הצד הנמוך, ומן הראוי היה להוסיף עליו. הן הדגישו כי ההפליה וההשפלה התרחשו בהקשר למסיבת חתונה, מהאירועים החגיגיים והמיוחדים בחייו של אדם, מדובר בפגיעה מתמשכת שפגעה לא רק במשיבות אלא גם בבני משפחותיהן שציפו לחגיגת נישואי הבנות באירוע משפחתי משמח, כמו גם בקהילה הגאה כולה, אחר שהמערערת בחרה לנהל מערכה משפטית פוגענית לא רק נגדן אלא נגד מגזר שלם שתויג על ידה כמתועב וחוטא. בכך היא פגעה גם בערכיה של מדינת ישראל כמדינה שוחרת שוויון וכבוד האדם.

18. המשיבות שבו וצינו כי הפיצוי שפסק בית משפט קמא היה אך ורק בגין הפרת חוק איסור הפליה, ואילו בגין ההטרדה המינית לא נפסק דבר. לדבריהן, לאמירה בפסק הדין כי ההשפלה שהמערערת גרמה למשיבות מהווה הטרדה מינית, לא הייתה כל השפעה על תוצאת פסק הדין ואף לא על גובה הפיצוי שנפסק. הן הצביעו על כך כי בית משפט קמא בפסק דינו ציין במפורש, יותר מפעם אחת, כי הדיון בשאלת תחולתו של החוק למניעת הטרדה הינו למעלה מהצורך, וכי סוגיית ההטרדה המינית לא השפיעה כלל על גובה הפיצוי. משכך, נטען, גם אם יתקבל הערעור לעניין ההטרדה המינית, אין בכך כדי להביא להפחתת הפיצוי שנקבע בפסק הדין.

19. כאמור, הצדדים הסכימו כי קביעותיו של בית משפט קמא בעניין חוק זה נאמרו למעלה מן הצורך וכי הכרעתו של בית משפט זה תהיה רק לגבי טענות המערערת כנגד חיובה לפי החוק לאיסור הפליה, כמו גם בשאלה, האם הפיצוי שנפסק הושפע גם מהקביעה כי המערערת הפרה את הוראות החוק למניעת הטרדה אם לאו.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 5116-11-12 בית הארחה וגן אירועים יד השמונה נ' יעקבוביץ' ואח'

דיון והכרעה

20. עקרון השוויון הוא מעקרונותיה הבסיסיים ביותר של מדינת ישראל. הזכות לשוויון היא מהחשובות שבזכויות האדם, והיא מהווה את "נשמת אפו של המשטר החוקתי שלנו כולו" (בג"ץ 98/69 **ברגמן נ' שר האוצר**, פ"ד כג(1) 693, 698). ההפליה הינה מן הפגיעות החמורות שיתכנו באדם ובזכויות האדם והיא עשויה להוביל להשפלה ולפגיעה בכבוד האדם (בג"ץ 4541/94 **מילר נ' שר הביטחון**, פ"ד מט(4) 94, 132; בג"ץ 721/94 **אל-על נתיבי אויר לישראל בע"מ נ' דנילוביץ**, פ"ד מח(5) 749; בג"ץ 11163/03 **ועדת המעקב העליונה לענייני הערבים בישראל נגד ראש ממשלת ישראל**, 27.02.06).

21. חוק איסור הפליה הוא אחד מהחוקים המבקשים להחיל עקרונות אלו גם על עסקים פרטיים הפונים לציבור הרחב בהצעת מוצר או שירות. החוק נועד לקידום ערך השוויון ומיגור דעות קדומות. מטרתו, להקנות לכלל האוכלוסייה הזדמנויות שוות בהנאה ממוצרים, משירותים וממקומות המיועדים להיות פתוחים לכלל הציבור. ביסודו של החוק עומד הרעיון הבסיסי כי בסירוב לספק שירות או מוצר לאדם, רק בשל השתייכותו לקבוצה מסוימת, ובמיוחד קבוצה שיש לגביה היסטוריה של הפליה בעבר, יש משום פגיעה קשה בכבודו של האדם (דברי הסבר להצעת חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות ציבוריים, התש"ס-2000, ה"ח 2871, 370).

22. סעיף 3(א) לחוק איסור הפליה מורה בין היתר כי מי שעיסוקו באספקת מוצר או שירות ציבורי לא יפלה באספקת המוצר או השירות הציבורי מחמת גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטייה מינית, השקפה, השתייכות מפלגתית, מעמד אישי או הורות. לא יכולה להיות מחלוקת כי המערערת מספקת שירות ציבורי, וכי דחיית בקשתם של המשיבות לקיום אירוע של מסיבת חתונה בעסקה של המערערת באה על רקע נטיית המינית. עוד ברור, כי למערערת לא עומדת ההגנה הקבועה בסעיף 3(ד)(1) לחוק, לפיו אין רואים הפליה "כאשר הדבר מתחייב מאופיו או ממהותו של המוצר, השירות הציבורי או המקום הציבורי". זאת שכן, כפי שגם ציין בית משפט קמא, אין מדובר **בעסק דתי** המעניק **שירותי דת** ואין מדובר במקום

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 5116-11-12 בית הארחה וגן אירועים יד השמונה נ' יעקבוביץ' ואח'

שהדת מגדירה את אופיו ומהותו, אלא בעסק שאין לו, באופן בו הוא מציג את עצמו כלפי הציבור, כל זיקה לדת כלשהי. בעניין זה יוטעם, כי המערערת אינה מציינת במסגרת פרסומיה השונים אודות בית ההארחה ואולם האירועים את דתם ואמונתם של בעלי המערערת, חברי יישוב יד השמונה.

23. בנסיבות אלו, בהן אין מחלוקת כי המערערת סירבה לערוך את מסיבת החתונה של המשיבות בשל נטייתן המינית, הרי שקמו כנגדה החזקות החלוטות הקבועות בסעיף 6 לחוק איסור הפליה. המערערת, מצידה, לא הוכיחה כי מתקיימים החריגים הקבועים בסעיף 3 לחוק להגנתה. לפיכך, אין יסוד לטענותיה בעניין זה.

24. אין גם כל קשר בין סוגית חופש הביטוי השמורה למערערת, בין בענייני דת ובין בעניינים אחרים, לבין חובתה לקיים את הוראות חוק איסור הפליה. במקום שבו המערערת מנהלת עסק שאין לו כל מאפיינים דתיים, אינו מעניק שירותי דת, ואין לו, על פי האופן שבו הוא מוצג ברבים, זיקה לדת כלשהי. זכותם של מפעילי המערערת לדבוק בעיקרי אמונתם ולבטא אותם, שעה שהם מנהלים עסק מן הסוג האמור, נעצרת בקו הגבול שמתווה חוק איסור הפליה, ואין המערערת רשאית להפלות את מי שמבקש להשתמש בשירותיה, על רקע השתייכותם הדתית או נטייתם המינית.

25. אוסיף, במידה רבה למעלה מן הצורך, כי קיום האירוע של המשיבות בעסקה של המערערת לא היה בו כדי לפגוע בחירותם של בעלי המערערת להאמין בעיקרי דתם ולפעול על-פי אמונתם. זאת באשר קיום האירוע לא מנע מהם מלממש את כלליה ומנהגיה של אמונתם ודתם ברשות היחיד שלהם. טענתה של המערערת היא למעשה כי קיום אירוע של המשיבות, שמאפייניו נוגדים את מצוות הדת בהן מאמינים בעלי המערערת, בעסק אותו הם מנהלים, מהווה פגיעה בחופש הדת שלהם. טיעון מעין זה נדחה בעבר לא פעם על ידי בית המשפט העליון ונקבע כי רק פגיעה שאינה מאפשרת לפרט לקיים את מצוות הדת והאמונה שלו, או לנהל את אורח חייו כאדם דתי, תחשב לפגיעה בחופש הדת שלו (בג"ץ 287/69 מירון נ' שר העבודה, פ"ד כד(1) 337, בעמ' 363; בג"ץ 3872/93 מיטראל בע"מ נ' ראש הממשלה ושר הדתות, פ"ד מז(5) 485 (להלן – עניין מיטראל), בעמ' 500; בג"ץ 1514/01 גור אריה נ' הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו, פ"ד נח(4) 267).

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 5116-11-12 בית הארחה וגן אירועים יד השמונה נ' יעקבוביץ' ואח'

26. בעניין מישראל (בעמ' 507-508) ציין בית המשפט בסוגיה דומה, כי:

"ניתן אולי לתמצת – ולו בחלקו – את העיקרון השליט ביחסי דת ומדינה באמירה... היה אדם בצאתך ויהודי באוהלך; רשות הרבים מזה ורשות היחיד מזה... רחובה של עיר מכאן וביתו של אדם מכאן. המדינה ושליחיה – בהם הממשלה, המינהל ובתי המשפט – ישמרו ויגנו על חופש הדת של אדם בביתו, אך בצאתו מביתו ובבואו אל רשות הרבים, או אל רשות היחיד של הזולת, שוב לא יוכל לכפות רצונו ודעתו על זולתו. רשות היחיד ליחיד – יחיד יחיד ורשותו שלו, ורשות הרבים – לרבים. כבודו יהודי פנימה, ובביתו תגן המדינה על זכותו לנהוג כרצונו (בכפוף לשיקולים של הגנה על הזולת ושל שמירת הסדר הציבורי) – שומר מצוות ומי שאינו שומר מצוות; לא כן ברשות הרבים, ובלבד שיישמרו הסדר, מנהגות החוץ ושלוש הציבור... האינטרס שקנו שומרי מצוות משקלו הוא רב עד מכריע בביתם פנימה, וכל עוד מבקשים הם דבר לעצמם; ככל שירחקו מביתם ויקרבו אל רשות הרבים – או אל רשות היחיד של הזולת – או ככל שיבקשו לשלול דבר מן הזולת, כן יחלש כוחו של אותו אינטרס, והרי כנגדו יעמדו אינטרסים של הזולת, ברשות הרבים או ברשות היחיד שלו."

27. לאמור, ברשותו של היחיד, אין יחיד אחר ואין הכלל יכולים לכפות עליו את רצונו. לעומת זאת, ברשות הרבים, אין היחיד יכול לכפות רצונו לא על יחיד אחר ולא על רבים (ע"א 6024/97 שביט נ' חברה קדישא גחש"א ראשל"צ, פ"ד נג(3) 600). אמנם, גם לעסק שמנהל אדם בחצריו יש מאפיינים של רשות היחיד. יחד עם זאת, מקום שבו מנהל אדם בחצריו עסק הנותן שירות לציבור הכללי ואינו מיוחד או מוגבל לציבור מסוים, הוא מכריז, למעשה, על היות המקום בעל מאפיינים של רשות הרבים. הכרזה מעין זו צופנת בחובה גם את קבלת האיסור שמחיל הציבור, באמצעות המחוקק, על הפליה במתן שירותי אותו עסק ליחידים או לציבורים המשתייכים לקבוצה מסוימת, שאינה לרוחו או לטעמו של אותו אדם. אשר על כן, כאשר בחרה המערערת לקיים עסק שאין לו כלפי חוץ כל סממן דתי או זיקה לאמונתם הדתית של בעליה, היא הפכה אותו, לצורך העניין, לרשות הרבים, שבה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 5116-11-12 בית הארחה וגן אירועים יד השמונה נ' יעקבוביץ' ואח'

אין היא רשאית לאכוף את השקפותיה הדתיות והערכיות, לא על יחיד ולא על רבים המבקשים להשתמש בשירותיה, ולמנוע מהם שימוש כזה, רק משום שאורחות חייהם נוגדות את השקפותיה הדתיות והערכיות.

28. גם באשר לגובה הפיצוי, לא מצאתי מקום להתערב בקביעתו של בית משפט קמא. מדובר בעניין המסור, ברגיל, לשיקול דעתה של הערכאה הדיונית ואין זה מדרכה של ערכאה זו להתערב בו. עילת התערבות כאמור אינה מתקיימת באופן מובהק מקום שבו, כמו במקרה דנן, הסכום שנפסק אינו סוטה מסכומים שנפסקו במקרים דומים על ידי בתי המשפט השונים ואשר הוצגו גם בפניי. בנוסף, אינני סבור כי גובה הפיצוי נקבע על ידי בית המשפט בהתאמה לקביעתו כי המערערת הפרה הן את חוק איסור ההפליה ואין את חוק מניעת הטרדה. זאת שכן בית משפט קמא ציין במפורש בפסק דינו, כי דיונו בשאלת תחולתו של חוק מניעת הטרדה הוא למעלה מהצורך (עמ' 9 לפסק הדין, פסקה 35). מעבר לכך, הוא שב וציין במפורש, במסגרת דיונו בשאלת גובה הפיצוי, כי הוא אינו קובע פיצוי בגין שני החוקים, אלא רק בגין הפרתו של חוק איסור הפליה (עמ' 10 לפסק הדין, פסקה 44).

29. ממכלול טעמים אלה, הערעור על כל אגפיו, נדחה.

30. המערערת תישא בהוצאות המשיבות בסך 15,000 ₪.

המזכירות תעביר העתק פסק הדין לצדדים.

ניתן היום, י"ט סיוון תשע"ד, 17 יוני 2014, בהעדר הצדדים.

משה יועד הכהן, שופט

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 5116-11-12 בית הארחה וגן אירועים יד השמונה נ' יעקבוביץ' ואח'